

TRIASOPINIA

Het klassieke wonen is op zijn retour. De moderne stedeling gebruikt zijn huis vooral als uitvalsbasis voor het dynamische leven om de hoek. Wat betekent dat voor het ontwerp van woningen? Drie architecten over de toekomst van wonen.

David Gianotten is managing partner – architect bij **OMA**, een internationaal opererend bureau met vestigingen over de hele wereld, dat zich richt op architectuur, stedenbouw en culturele analyse.

De nieuwe generatie niet uit is op status, maar op comfort en gemak.

HOE ZIET U DE TOEKOMST VAN STEDEN? ‘In veel steden trekt de vastgoedmarkt aan, maar gaat het niet primair om de uitbreiding van steden, maar om verdichting. Er is een grote vraag naar woningen in de binnenstad. Jonge generaties willen in levendige wijken wonen, waarin privéruimte minder centraal staat, en de virtuele wereld en openbare ruimte in belang toenemen.

Bij de meeste ‘nieuwe’ projecten draait het om het integreren van aanwezige gebouwen en het aanpassen van bestaande infrastructuur en sites voor nieuwe gebouwen. Daarnaast krijgen gebouwen steeds meer een gemengd programma, wat het ontstaan van een 24-uurs economie bevordert. Dat vraagt om nieuwe uitdrukkingvormen en ontwerpen die zowel de geschiedenis als de toekomst aangaan. Dit is voor veel architecten, waaronder ikzelf, interessant en uitdagend. Daarnaast zie je dat duurzaamheid in architectuur langzaam transformeert van een banale vergroening van projecten naar het op lange termijn bekijken van de sociale en economische impact van een gebouw. Dit betekent dat duurzaamheid steeds meer gaat over de verbinding met de plaats waar gebouwd wordt.’

HOE ZIET DE WONING VAN DE TOEKOMST ERUIT? ‘Ik denk dat het belangrijk is om het over de ‘woonwijk’ van de toekomst te hebben. Naast wonen biedt de wijk van de toekomst commerciële en culturele activiteiten: een wijk waar 24 uur per dag duurzame bedrijvigheid is. Daarnaast wordt openbaar gebied dat collectief gebruikt kan worden steeds belangrijker. Net als de integratie van groen in de woonomgeving.

Wat de woning zelf betreft denk ik dat mensen compacter gaan wonen, dat techniek meer en meer de functionaliteit van de woonomgeving zal bepalen en dat we veel meer onderdelen van de traditionele woning die we kunnen delen, ook gaan delen. Bezit wordt minder belangrijk dan gemak. Een woning is ook geen statussymbool meer. In ieder geval niet als het gaat om een tuin voor en achter, maar de locatie van de woning zal bepalend zijn.’

WAT BETEKENT DAT VOOR U ALS ARCHITECT? ‘Als architecten moeten we nieuwe antwoorden vinden die een leefomgeving mogelijk maken die voldoet aan de eisen van de nieuwe generatie. De meeste gebouwen worden gebouwd voor een gebruik van 50 a 100 jaar. Het is uitdagend om nieuwe ontwikkelingen te volgen en daarop te anticiperen. Het betekent dat de jongere generatie in ons vak een sterkere stem krijgt en architectenbureaus een plaats van uitwisseling en debat worden over goede oplossingen en vernieuwingen.’

WAT VALT U OP ALS HET GAAT OM WOONWENSEN? ‘Dat de nieuwe generatie niet uit is op status, maar op comfort en gemak. Dat leidt tot een stijgende vraag naar woningen in de binnenstad. Voor ontwerpers betekent dit dat we kijken naar het samenstellen van een programma en welke functies kunnen worden samengevoegd of gedeeld. Ook gaat de technologische ontwikkeling heel snel waardoor ruimte voor techniek steeds belangrijker wordt.’

‘WAT VINDT U MOOIE VOORBEELDEN VAN HET NIEUWE WONEN?’ Voor mij staan steden als Hong Kong, Singapore, Melbourne en Shanghai model voor veel ontwikkelingen die we ook gaan zien in Europa en de US.’

WAAR BENT U ZELF MOMENTEEL MEE BEZIG? ‘Met het Bajes Kwartier in Amsterdam, waar een heel nieuwe manier van binnenstedelijk wonen wordt gecreëerd. Het is in het belang van de stad dat Amsterdam toegankelijk en bewoonbaar is voor iedereen. Dat kan alleen als er nieuwe wijken worden gecreëerd waarin verschillende woningen – qua grootte en prijs – te vinden zijn. Wijken waar ruimte is voor de ontwikkeling van sociale cohesie en kennis en innovatie op het gebied van een duurzame toekomst. Daarnaast ben ik komend jaar vooral bezig met de gebiedsontwikkeling Feyenoord City in Rotterdam, New Museum for Western Australia in Perth, en het afronden van het Taipei Performing Arts Center in Taiwan en het Kataoma resort in Bali.’

'Wonen en werken vloeien in elkaar over'

Nanne de Ru is architect en eigenaar van architectenbureau **Powerhouse Company**, een full service architectenbureau dat is gespecialiseerd in complexe ontwikkelopgaven. Daarnaast is hij mede-eigenaar van ontwikkelbedrijf **RED Company**.

HOE ZIE JIJ DE STAD VAN DE TOEKOMST? 'Steden worden steeds populairder. Dat maakt dat je steeds beter moet nadenken over de vraag hoe je de ruimte op een slimme manier kunt gebruiken. Als gevolg daarvan zie je veel nieuwe woonvormen ontstaan. Tegelijkertijd verschuift het evenwicht tussen verschillende vormen van mobiliteit. De stad wordt steeds meer het domein van voetgangers en fietsers. Dat levert een ander straatbeeld op. De moderne stad is ook een groene stad. Gebrek aan gezonde lucht was lang een reden om niet in de stad te gaan wonen. Maar door het toevoegen van pocket parks, fietspaden en wandelroutes wordt de stad steeds aantrekkelijker. Programmering van het groen is daarbij wel van belang. Dat kan van alles zijn. Een koffietentje of een brasserie kan al voor reuring zorgen. Dat zie je bijvoorbeeld aan Het Park bij de Euromast. Dat was lang een lege ruimte. Door de toevoeging van een restaurant – de Parkiet – is het park ineens heel populair geworden.'

HOE ZIET DE WONING VAN DE TOEKOMST ERUIT? 'Door de druk op de ruimte in de stad worden woningen compacter. Daarnaast zie je ook dat woningen en werkplekken steeds meer op elkaar gaan lijken. Vroeger was je werkplek een kantoor, vaak aan de rand van de stad, waar je in pak naartoe ging; duidelijk verschillend van je huis. Tegenwoordig kun je in dezelfde toren wonen en werken. Werkplekken worden steeds huiselijker met zitzakken, keukentafels en gezellige hoekjes. De verschillende functies lopen in elkaar over. Onder invloed van de hospitalitygedachte wordt het steeds meer een continuüm.'

WAT BETEKENT DAT VOOR JOU ALS ONTWERPER? 'Wij ontwerpen en ontwikkelen gebouwen waar soms wel vier functies inzitten: woningen, horeca, kantoren en hotel. Dat vereist flexibiliteit. Het is een heel andere, veel diffusere manier van ontwerpen dan bij een woonwijk aan de rand van de stad. Daarnaast ontwerpen we in een wijk of gebouw tegenwoordig veel verschillende soorten woningen: van groot tot klein, van goedkoop tot duur. Er is sprake van een enorm palet.'

WAT VALT OP ALS HET GAAT OM WOONWENSEN? 'Vroeger verhuisde je bijna automatisch als je gezinssamenstelling veranderde. Tegenwoordig willen mensen graag in hun wijk blijven wonen. Daarom richten we ons steeds op gebouwen en wijken met verschillende soorten woningen. Verhuizen binnen de wijk zorgt ervoor dat mensen hun sociale netwerk in stand kunnen houden, en dat de doorstroming wordt bevorderd. Dat is cruciaal voor een leefbare stad.'

WAT VIND JIJ EEN MOOI VOORBEELD VAN HET NIEUWE WONEN? 'De Fenixlofts in Rotterdam. Dat is kwalitatief goede woningbouw met veel buitenruimte, en een hotelfunctie, bovenop een oude havenloods. Een goed voorbeeld van hoe je in de stad op een interessante manier kwaliteit kan toevoegen.'

WAAR BEN JE ZELF MEE BEZIG? 'Ik ben heel trots op de BunkerToren in Eindhoven. Een oud betonnen complex van de TU, bekend als de Bunker. Wij hebben een stukje eruit gesloopt en daar een toren op geplaatst van 100 meter hoog, met een grote diversiteit aan woningen. Met de opbrengst daarvan hebben we de Bunker in oude glorie hersteld en er functies aan toegevoegd zoals een grand café/restaurant, werkplekken, een parkeergarage en een mooi park.'

En persoonlijk ben ik erg blij met de aankoop van een klein oud kantoorpand in Rotterdam waar we 20 appartementen in realiseren. Op het dak heb ik mijn eigen huis gebouwd. Een mooie groene daktuin in hartje centrum met uitzicht op de rivier en de skyline. The best of both worlds!

'Hoofdrol voor groen en convenience'

Roberto Meyer is architect en oprichter van **MUSA Architects**, een gerenommeerd internationaal bureau met vestigingen in Nederland, Spanje en Zwitserland. MUSA staat voor innovatieve, duurzame en toekomstbestendige ontwerpen.

HOE ZIE JIJ DE STAD VAN DE TOEKOMST? 'In 2050 woont 90 procent van de bevolking in stedelijk gebied en is de manier van leven fundamenteel veranderd. Er is sprake van een hoge dichtheid en kleine woningen, omdat de stad veel faciliteert en mensen meer buitenshuis doen. De gebouwen zijn hoger en hebben gemeenschappelijke voorzieningen zoals een wellness center of een dakterras. Leefbaarheid speelt een hoofdrol, dus er is veel aandacht voor de openbare ruimte. Steden worden gestapelde dorpen in het groen. Een goed voorbeeld hiervan is het project dat wij samen met Stefano Boeri Architetti doen, Wonderwoods, waarmee we 'Overall winner' zijn geworden van de Architectureal Review Future Projects Awards. Dergelijke projecten met groen en natuur in het hart van de stad hebben de toekomst.'

HOE ZIET DE WONING VAN DE TOEKOMST ERUIT? 'Relatief klein, met een grote deelcomponent. In nieuwe gebouwen ligt het accent op community vorming en het delen van voorzieningen. Daardoor kun je gebruik maken van allerlei mooie functies die je nooit in je eentje zou kunnen betalen, zoals een zwembad of een fitness center. Technologie gaat een hoofdrol spelen. We kunnen steeds meer dingen op afstand regelen per telefoon. Dat is een stuk gemak. Ons nieuwe kantoor in The Flow is een toonbeeld van state of the art IT-oplossingen. Aan ons de taak te dirigeren dat alle systemen in een gebouw, van gezichtsherkenning tot verlichting, eenvoudig met elkaar communiceren.'

WAT VALT OP ALS HET GAAT OM DE WOONWENSEN VAN DE MODERNE CONSUMENT? 'De toegenomen behoefte aan *convenience*. De moderne stedeling houdt van gemak. Hij wil ontzorgd worden en kunnen beschikken over alle voorzieningen, in zijn eigen gebouw of vlak om de hoek. Bij Wonderwoods spelen we daar als klein voorbeeld op in door gekoelde kluisjes aan te bieden waarin bijvoorbeeld boodschappen kunnen worden afgeleverd. Dan hoeft je na je werk niet meer naar de supermarkt, maar haal je je eten 's avonds gewoon uit de kluis.'

WAT BETEKENEN DIE ONTWIKKELINGEN VOOR JOU ALS ARCHITECT? 'Ontwikkelingen gaan snel en we kunnen niet alles voorzien. Dus moeten we flexibele gebouwen ontwerpen die toekomstige ontwikkelingen makkelijk op kunnen vangen. Dat leidt bijvoorbeeld tot kleine appartementen die je ook aan elkaar kunt koppelen. De hoge woningprijzen leiden ook tot nieuwe woonvormen zoals appartementen met een gedeelde *living area*. In Londen is het al heel normaal om bepaalde ruimtes in je huis met een ander te delen. Zeker voor jonge starters zijn die *shared spaces* een uitkomst.'

WAAR BEN JE ZELF MEE BEZIG? 'Een mooi project is Kavel O Crossroads, een grootschalig complex bij station Sloterdijk. Dat wordt het tweede WELL community gecertificeerde gebouw van Europa. Een gedifferentieerd programma van betaalbare, duurzame woningen met groene terrassen en gevels, een pocket park en een sterke wellness-component. Well is een benadering die wij zowel voor woningen als voor kantoren toepassen, zoals bijvoorbeeld in The Flow en het nieuwe WTC Utrecht, dat in verschillende opzichten een toevoeging is voor de leefbaarheid van de stad. Verder lopen er een paar grote tenders waarbij we de uiterste grenzen opzoeken qua innovatie.'